

FELSŐZSOLCA

Felsőzsolca hazánk egyik legváltozatosabb vidékének, a Borsod-Abaúj-Zemplén-i tájnak a része. Körülölelik a Zemplén-hegység pompás szépségű vulkanikus hegysorai, a Bükk-hegység párját ritkító karsztos tömege, itt szelídülnek a Cser-

hát lejtői, délen pedig a végtelen Alföld szegélye ad korlátlan röpülést a tekintetnek. Három folyó, a Bódva, a Sajó és a Hernád völgyeinek metszéspontjában fekszik, Miskolctól 4 km-re. A 3-as főközlekedési útról Felsőzsolcára érkezőket a Millenniumi Kereszt és Nepomuki Szent János szobra fogadja, melyet az új bekötőút átadásakor szenteltek fel 2000 szeptemberében, az 1950-es években elpusztult barokk szobor méltó utódjaként. A település kiterjedése 1623 hektár, enyhén hullámos ártéri talajfelszínén zömmel szántóföldi művelés folyik, melyet ligetes erdők, zártkertek, legelők tarkítanak.

A településsel kapcsolatos első írásos dokumentum 1281-ből származik, de az ásatások során előkerült leletek, tárgyi emlékek egyértelműen bizonyítják, hogy már a honfoglalás előtti évezredekben is éltek itt emberek. Bizonyított, hogy a középkori falunak a 13-14. század fordulóján már temploma volt, amely köré a 17. századig temetkeztek az itt élők. A város északkeleti határán két rejtélyes, emberkéz alkotta földhalom található, melyek egyes feltételezések szerint újkőkori földvárak, 6-8 ezer évvel ezelőtt készülhettek. Az 1800-as évek végén bronzkori, úgynevezett „bükki kultúrára” utaló bronzszobrocska és égetett cserépedény töredékek, majd a későbbi Római-Birodalom idejéből származó tárgyi emlékek bizonyítják, hogy e terület folyamatosan emberlakta vidék volt.

A honfoglaló magyarok kis létszámú közösségekben lakó, szláv (vend) telepeket találtak itt, a Zsolca nevet is a „sárga” jelentésű ószláv „zltica” szóból származtatják, mely a sárga löszös, agyagos talajra utal. Ezen a vidéken a Bors nemzetség telepedett le, a község első tulajdonosa - akiről tudunk – Ernye bán volt, IV. Béla királytól kapta birtokát. A 15. század elején Zsolca kikerült a királyi fennhatóság alól, Nagy Lajos király halála után a zálogbirtokosok kora következett. Felsőzsolca egyik nagy történelmi jelentőségű családja, a Rákócziak 1564-ben szerzik meg a községet és meghonosítják a protestantizmust, így 1597-ben csupán református egyház létezik a faluban. Erre az időszakra esik egy, a későbbiekben nevezetes református család idetelepülése, a Bathó család, akiknek egyik leszármazottja Miskolcon adományaival református templom építését és harang állítását támogatja. Az említett harangot a mai napig Batóharangnak nevezik a miskolciak.

Bató harang hívó szavára (szelídül ünnepem) zsoltárok hangjába.

Felsőzsolcán 1958-ban építenek a hívek adományaiból gyülekezeti házat, mellé egy fából készült haranglábat. A közelmúltban épített kis torony kívülről is templom jelleget kölcsönöz az épületnek. A 260 kg-os acélharangot Diósgyőrben öntötték, melynek hangja 500-600 hívet szólít a gyülekezetbe.

A mohácsi katasztrófaig töretlenül fejlődő település tehetős községgé vált, azonban az 1680-as években bekövetkezett török támadások és az azt követő pestisjárvány miatt a település elnéptelenedett.

A VÁROSHÁZA

Ekkortájt pusztult el a középkori templom is, melyet 1746-ban az egri érsek látogatásakor már csupán romos templomként említenek. 1711-ben, a szatmári béke után megszűnnek a zálogbirtokok, új tulajdonosa Döry András lett, akit második „honalapítónak” neveznek. Későbbi tulajdonosok, a Plathy-Szathmári Király – és Bárczay családok a szépség, a kultúra, a művelődés terén tettek sokat a faluért. Kastélyt, parkot építettek, óvodát alapítottak. A ma is működő két óvoda egyike Plathy Ida nevét viseli. Az 1700-as években történik újabb szláv nyelvűek csoportos betelepítése, akik görög katolikus vallásúak voltak. 1803-tól önálló plébániájuk van a faluban, 1851-ben készül el első templomuk, melynek értékes ikonosztácion-ját Spisák Imre faszobrász és festő testvére készítették polár aranyozással.

A GÖRÖGKATOLIKUS TEMPLOM IKONOSZTÁZA

Az egri érsekség hivatalos látogatása alkalmából, 1746-ból származó írás egy középkori római katolikus templom meglétét említi, a feltételezések szerint már 1333-ban állt, s melynek maradványait is megtalálták, köveit széthordták, de nem templomépítéshez használták fel. 1900. augusztusában áldották meg az új római katolikus templomot, melynek titulusa: Keresztelő Szent János születése. A templom külső és belső homlokzatán Szent Péter és Szent Pál szobra látható. 1963-ban került sor a belső festésre, mely Benke László jászberényi festőművész és fia alkotása.

Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc egyik nevezetes, győztes ütközete Zsolcai csata néven vonult be a magyar történelembe. 1849. július 24-26-ig tartó hősies küzdelemben részt vett Felsőzsolca egyik nevezetes családjának fia, Dessewffy Zsigmond is. A magyar szabadságharc elesett honvédeinek 1867-ben az elsők között állítanak Zsolcán emlékművet, melynek felújítására 2000-ben, a millennium jegyében került sor. Az emlékmű a város főterén méltó mementóként fogadja az idelátogatókat és helyszíne a nemzeti ünnepeknek, megemlékezéseknek.

A 18. század második felében lassan fejlődik a település, új telepesek költöznek az uradalmakba, elsősorban iparosok, molnárok, kovácsok, ácsok. Ebben az időben válik Felsőzsolca „közlekedési csomóponttá”, feltöltött, szilárd utak építésével teszik a közlekedést biztonságossá, az utak mentén fogadók, kocsmák épülnek. Ezek az országos jelentőségű utak - melyek Miskolcot, Kassát, Szikszót, Tokajt kötötték össze – a község belterületén találkoztak, és ezzel jelentős mértékben elősegítették a település fejlődését. Az 1890-es években megépül a vasútállomás, ekkor már több mint ezer lakosa van az 1896-ban nagyközséggé váló településnek. Ekkor határozza el először a Képviselő Testület, hogy bővíti a község házát, melyre az elkövetkező évtizedekben még háromszor kerül sor, míg 1989-ben Rudolf Mihály tervei alapján elnyerte mai állapotát. Az új városkép kialakításában évtizedek óta részt vesz az előbb említett tervező, akinek nevéhez több középület, emlékmű, buszmegálló megálmodása fűződik. A Városháza Díszterme – melynek falát Vincze Ildikó keramikus művész térkép reprodukciója díszíti -, ad méltó helyet a Képviselő-

A VÁROSHÁZA DÍSZTERME

testületi üléseknek, házasságkötéseknek, nemzeti és kulturális ünnepeknek.

A város címere: hegyestalpú pajzs zöld mezejét felső harmadában ezüst hullámos sáv (pólya) osztja ketté. Alatta ezüst színű, hegyével lefelé álló, szembefordított csoroszllya és ekevas lebeg. A pajzstartó kiterjesztett szárnyú koronás fekete sas, jobb karmában ezüst kardot tartva. A pajzsban a régi mezőgazdasági szerszámok (ekevas és csoroszllya) a hagyományos földművelést, az ezüst hullámos sáv a Sajót jelképezi. A címertartó sas utal egyfelől a hajdani birtokos Rákócziakra, másfelől kifejezi a település harcok dúlta történetét is.

Az 1900-as években nagyarányú letelepedési hullám indul el, melynek következménye, hogy Felsőzsolca lélekszáma néhány évtizeden belül megduplázódik, 1930-ban 2532 fő. A fejlődés a 20. században a háborúk következtében megtorpan, az 50-es években az erőszakos téveszesítések és a jobb megélhetés vágya miatt, sok mezőgazdasági munkás az iparban keresi boldogulását. A közeli nagyvárosnak erős a vonzása, de csupán dolgozni járnak Miskolcra, az otthonaikat nem adják fel. Felsőzsolca családi házas, kertvárosi jellege, az esztétikusan kialakított tiszta, virágos környezet folyamatosan vonzza a környék letelepedni kívánó családait. Többek között ez vezetett Felsőzsolca lélekszámának ugrásszerű megnövekedéséhez, 1993-ban 7121 lelket számlál. A természetes népességnövekedés, valamint a népesség korcsoport szerinti megoszlása Felsőzsolca fiatalos jellegére utal. Az országos és megyei átlaghoz képest lényegesen kisebb az időskorúak száma, a lakosság 44,3%-a aktív kereső. A 80-as években megkezdődött a gazdaság átalakulása, nő a helyben foglalkozottak száma, ez a folyamat a rendszerváltást követően felgyorsul. A felsőzsolcai gazdaság ekkor már elsősorban ipari, infrastrukturális szolgáltató, illetve élelmiszeripari feldolgozó jellegű. Ez a nagyarányú fejlődés tette lehetővé, hogy 1997-ben várossá nyilvánítsák a települést.

Az 1930-as években jönne létre közös értékrend és közös célok alapján az önszerveződő kiscsoportok. Megalakul többek között a Felsőzsolcai Keresztény Iparos és Polgári Kör, Önkéntes Tűzoltó Egylet, amelynek tevékenysége nem korlátozódik csupán tűzoltásra, hanem a kulturális életben is fontos szerepet vállalt. Az egylet kebelén belül működő tánckar, dalárda ma is érvényes közösség összetartó szerepet tölt be. A város mai Művelődési Házának épületét a múlt században egy, a falu központjában lévő kocsmá tulajdonosa építtette bálterem céljára. A későbbiek során is a település egyik legfontosabb közösségi színtere volt az a nagyterem, ami színelőadásoknak, filmvetítéseknek, esküvőknek, báloknak adott helyet. A mára már elavulttá vált, igencsak felújításra szoruló épület csupán kiegészítő szerepet tölthet be a 2001-ben átadásra kerülő többfunkciós kulturális centrum mellett. Felsőzsolca kulturális életének szerves részei az öntevékeny művészeti kiscsoportok. A város hírnevét öregbítik határainkon innen és túl a Zsolca Táncegyüttes, a Felsőzsolcai Nyugdíjas Férfi Népdalkórus és a Rozmaring Női Népdalkör. Valamennyi művészeti csoport számos sikeres szereplést mondhat magának a város rendezvényein, ünnepein is. Egyben fontos küldetést vállal, hogy a jövő nemzedékével megismertesse, megszerettesse nemzeti dalainkat, táncainkat.

Az első nyilvános könyvtár még a két világháború között létesült, alig száz kötettel, a római katolikus iskola szertárában. A háború alatt megsemmisült könyvtár az 50-es években feltámadt a falu néhány lelkes könyvbarátjának segítségével, és változatos utat bejárva, több alkalmas és alkalmatlan helyszín után megérkezett

A VÁROSI KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM

méltó otthonába.

A múlt században épült neoklasszicista kastélyban nyernek elhelyezést a város közgyűjteményei: a könyvtár és a múzeum. A kastélynak jelenleg folyik a felújítása, eredeti állapotban való helyreállítása. Az épület nagyszerű adottságai révén a város kulturális és művészeti színterévé válhat, egyben szellemi központ szerveződhet falai között. A millennium évében közel harmincezer dokumentummal rendelkező könyvtár igyekszik a kor elvárásainak megfelelően, a város lakosságának igényes kiszolgálást biztosítani. A múzeum nyújt az állandó néprajzi kiállítás mellett időszakos képző- és iparművészeti kiállításoknak, kamarakoncerteknek ideális helyet.

A szervezett oktatást mint mindenütt Magyarországon - , elsőként az egyházak vállalták. Felsőzsolcán is, 1803-ban a görög katolikus, 1811-ben a római katolikus egyház kezdte meg a gyermekek oktatását. Ma, a magyar történelem két nagyságának nevét viselő (Szent István király, Kazinczy Ferenc) általános iskolában történik az alapozás, felkészítés a középiskolai továbbtanulásra.

A Szent István Általános Iskola és Pedagógiai Szakmai Szolgáltató Intézet ad helyet a Felsőzsolcai Közoktatási Ellátási Körzet szakmai műhelyének, mely 1997-ben az elsők között alakult. A társulás regionális feladatokat lát el, szakreferensek szervezik, irányítják, koordinálják a kistérség oktatással, neveléssel összefüggő tevékenységét. A társult települések pedagógiai szakszolgálati feladatait a Felsőzsolcán 1998-ban alapított Nevelési Tanácsadó látja el, melynek keretében a nevelési tanácsadás mellett logopédiai ellátás, gyógytestnevelés, pályaválasztási tanácsadás is feladata.

A Szent István Általános Iskola Galériája rendszeresen helyet ad a város művésztanárainak és a környék fiatal képzőművészeinek a bemutatkozására, erősítve az esztétikai szép iránti fogékonyságot gyermekben, felnőttben egyaránt. Ez az iskola ad otthont a város majoretteinek, akik tíz-

éves fennállásuk óta látványos színfoltjai az ünnepeknek.

Kazinczy Ferenc Általános és Művészeti Iskola felvállalta az alapfokú képzés mellett a város ifjúságának művészeti nevelését. Többek között jó színvonalú zeneoktatás folyik, egy lelkes kis tanári csapat igyekszik zeneértő, zeneszerető ifjakat nevelni. A város kulturális palettájának szép színfoltjai a tanár- és növendékhangversenyek, melyeknek otthont adott a Városháza díszterme és nyáron a parkosított belső udvara.

A település első kisdédóvóját Plathy Ida alapította, és édesanyjáról nevezte el, Döry Krisztináról. Ez, a ma is működő gyermekintézmény az alapító család szellemében munkálkodik és az irántuk tanúsított tiszteletből a Krisztina nevet viseli. Két óvoda működik a településen, a másik, a már említett nagyasszony Szathmáry Király Pálné született Plathy Ida nevet viseli, az ő szerető gondoskodásának szellemisége ötvöződik a korszerű szakmai nevelési elvekkel.

A már korábban említett 1746-os egyházlátogatási jegyzőkönyvben találunk első utalást a település egészségügyével kapcsolatban, melyből kiderül, hogy nincs baba a faluban. A múlt század utolsó harmadában pótolják e hiányt és szakképzett szülésznőt és körorvost kap a falu. A Plathy család által kialakított „Járványkórházban” megindul a betegrendelés. 1933-ban megnyíló első gyógyszertárral nagyiramban fejlődik a település egészségellátása, míg a 90-es években megépül az új Egészségház, mellyel korszerű, minden igényt kielégítő körülmények között végzheti munkáját a mára már 6 főre bővült orvosi kar. Az egészségügyi ellátás szerves része a kisgyermekről és idősekről való kiemelt gondoskodás, amelynek magas színvonala a város vezetését minősíti.

1988-ban kezdődik - az Idősek Klubjának megalakításával - a szervezett gondoskodás a rászoruló idős emberekről. Ez a klub már keretein túlnöve intézménnyé fejlődött, Családgondozó Központtá, amely nem csupán az idősek, de kortól függetle-

nül, a segítségre szoruló lakosok ügyeit felvállalva, igyekeznek szolgálni.

Korábban Felsőzsolcán a sportot kizárólag a labdarúgás jelentette. A sportélet első felkarolója a Levente-mozgalom volt. Elsők között alakult a Felsőzsolcai Polgári Lövész Egylet, 1930-ban, ezen kívül szorgalmazták az atlétikát, évente futóversenyek rendezésével népszerűsítették. Ennek ellenére a mai napig a labdarúgás és a kézilabda a legkedveltebb sportág a felsőzsolcaiak körében.

A sportegyesületeknek az 1988-ban felavatott Egyesületek Háza ad otthont. Városunk legnagyobb sportegyesülete a Felsőzsolca Városi Sport Club. A nagymúltú klub az egykori MEDOSZ, majd Siegel SE jogutódja. Futball és kézilabda szakosztálya képviseli Felsőzsolcán a versenysportot. A sportéletet színesíti a „Péntek 17” Sportbaráti Kör és a Kertekalja Tenisz Club. A tenisz klub elsősorban tömeg- és szabadidő sport tevékenységre ad lehetőséget, de megrendezésre kerülnek kisebb helyi versenyek is. A kisiskolások sportolási lehetőségeit elsősorban a két általános iskola Iskolai Sportkörei biztosítják.

Az első szabad önkormányzati választástól Fehér Attila polgármester minden alkalommal megkapta a bizalmat az elmúlt évtizedben, ez a folyamatosság nagyban hozzájárul a város töretlen fejlődéséhez. A ma 7228 lélekszámú város fejlett infrastruktúrával rendelkezik (Víz, szennyvíz, villany, gáz). Az itt élők 98%-a családi házban él, az otthonok több mint 60%-ában van vezetékes telefon. Az 1995. áprilisától működő városi kábeltelevízió tulajdonosa és szolgáltatója ez évtől a UPC Magyarország Kft., mely az egyik legkorszerűbb műsorszóró társaság.

1998-tól, a Felsőzsolcai Rendőrőrs felavatásától, két bünygyi nyomozó és tizenkét rendőrrőrs vigyáz a polgárok közbiztonságára, segítve az évtizedek óta eredményesen működő Polgárőrséget.

A város vezetése és az általa alapított Felsőzsolcai Ipari Zóna Kft. azon munkálkodik, hogy a lehető legjobb felté-

teleket teremtsen meg a beruházni szándékozók részére. Mindent megtesznek annak érdekében, hogy minél több vállalkozót üdvözölhessenek partnereik körében.

Jelenleg a településen közel 300 magánvállalkozó és több mint 100 társasvállalkozás a legváltozatosabb gazdasági ágakban tevékenykedik. Az ipari üzemek közül az Országos Villamostávvezeték Rt. Kelet-Magyarországi Üzemigazgatósága felsőzsolcai központjával irányít 7 állomást és 6 vezetékelőfelügyelőiséget az Ukrán határtól Budapestig.

A CSÚCS TECHNIKA '80 Kft. három vállalkozói csoport, üzleti filozófiájának lényege:

megfelelni a piac elvárásainak. Munkájukat az elmúlt 15 évben a piaci igényekhez valós gyors alkalmazkodás jellemezte. Jelenlegi tevékenységüket az építőipari fővállalkozás, elsősorban ipari acél, beton, korrózióvédelem, acélszerkezetek gyártása, szerelése, ipari létesítmények, műtárgyak bontása adja. A Kft. munkatársai több

A CSÚCS TECHNIKA '80 KFT. TELEPHELYE

mint 15 évre visszanyúló tapasztalatokkal rendelkeznek a hegymászás módszereinek ipari alkalmazása terén, sok-sok egyéni ötlet figyelembe vételével dolgozták ki eljárásukat, melynek segítségével az ipari állványzatok jelentős része kiváltható. Ebből eredően 10-70%-kal csökkenthetők a költségek.

A Felsőzsolca és Vidéke Takarékszövetkezet a város pénzügyintézete. A település egyik legimpozánsabb épületében, kulturált körülmények között fogadja ügyfeleit, akik között szerepel a város önkormány-

zata, több intézmény, cégek, vállalatok, magánvállalkozások. 1,4 milliárd forint betétállományt, 521 millió forint kölcsönállományt kezel.

A TAKARÉKSZÖVETKEZET SZÉKHÁZA

A szövetkezet 42 éve aktívan közreműködik a térség településeinek pénzügyi ellátásában, működési területe 19 községre és Miskolc városra terjed ki. Pénzügyi-vagyoni helyzete és likviditása stabil, üzletpolitikája, üzletfeleivel kialakított bizalmi kapcsolata további fejlődést feltételez.

ÜGYFÉLFOGADÁS A TAKARÉKSZÖVETKEZETBEN

A takarékszövetkezet a város első számú szponzora, minden fejlesztésben, jobbításban, szétépítésben, a település kulturális életében jelen van bőkezű adományozóként.

1970. augusztus 20-a óta kínál színvonalas vendéglátást Felsőzsolca központjában az egyedi hangulatú Pokol Csárda. Ez egy olyan hely, ahol minden a vendégért van, szünnap nélkül, rugalmas nyit-

va tartással, gazdag ételkínálattal, házias ízekkel, egyéni igények figyelembe vételével, udvarias kiszolgálással fogad mindenkit, aki gasztronómiai élvezeteknek kíván hódolni. 100 főt befogadó nagyterme alkalmassá teszi esküvők, bálók lebonyolítására, 20 fős különterme hangulatos családi együttléteknek lehet színtere, helyet adhat üzleti megbeszéléseknek, kisebb fehérasztalos konferenciáknak. Ez a hétvégenként zenés étterem kulturált szórakozási lehetőséget biztosít Felsőzsolca és környéke lakóinak. Jó hírért már messzire vitték vendégei, akik között neves személyiségek is megtalálhatók. A Pokol Csárda vendégszerető személyzete mindent megtesz annak érdekében, hogy ezt a hírnevet megőrizze.

A POKOL CSÁRDA

Felsőzsolca még nem sok turisztikai látványossággal rendelkezik, de szép földrajzi fekvése, vendégszerető lakossága vonzóvá teszi az idegenforgalom számára.

Magyarország városai 3 Felsőzsolca
Írta: Gulyás Ágnes
Égisz kiadó, Budapest, 2000. 61-65.old.